

Digitale geletterdheid bovenbouw

Jonge kinderen groeien op in een digitale wereld. Het is daarom belangrijk dat kinderen leren om hier bewust en kritisch mee om te gaan. Leerkrachten kunnen daaraan bijdragen door in de klas aandacht te besteden aan digitale geletterdheid. Maar wat moeten kinderen eigenlijk leren om digitaal geletterd te worden? SLO en kennisnet hebben hiervoor vier *digitale vaardigheden aangewezen: ICT-basisvaardigheden, mediawijsheid, informatievaardigheden en computational thinking*. Voor meer informatie over deze vier vaardigheden kun je terecht op de [website van SLO](#)

Aan de slag!

Deze lesbrief geeft praktische handreikingen om aan de slag te gaan met digitale geletterdheid in de bovenbouw. Met deze lesbrief leren jouw leerlingen alles over *vloggen*. De lesbrief bestaat uit drie lesonderdelen, die onafhankelijk van elkaar kunnen worden uitgevoerd: **Een klas vol vloggers**, **Nepnieuws** en **Hoe ver ga jij voor de likes?** Door een combinatie van doe- en praatopdrachten zijn de lessen afwisselend en interactief.

TIP! Er zijn ook lesbrieven ontwikkeld voor de onder- en middenbouw. Deze vind je ook op Land van Lezen!

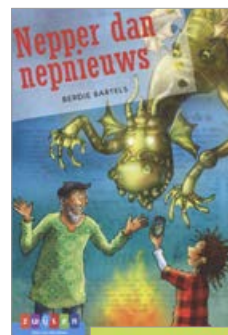
Digitaal prikbord

Om ervoor te zorgen dat kinderen betrokken blijven bij het onderwerp is het interessant om een digitaal prikbord te maken met deze **gratis tool Padlet**. Padlet is een online prikbord, waar je berichtjes, foto's, filmpjes en bestanden kunt delen. Deze online tool is dus erg handig wanneer je over onderwerpen wilt praten waarbij je visuele ondersteuning nodig hebt!

Het is een leuke manier om ideeën en bijdragen van leerlingen te verzamelen en een gemakkelijke manier om ze te presenteren. Wie er toegang heeft kun je zelf bepalen. Kies je ervoor om leerlingen zelf dingen toe te laten voegen? Check dan geregeld wat er op de Padletmuur wordt gepost.

Wil je aan de slag met Padlet? [Deze handleiding](#) helpt je op weg!

Tipboeken Bovenbouw

Toneelleesboek
in het Engels

Een klas vol vloggers

Doel

De leerlingen leren hoe ze een vlog kunnen maken. Ze reflecteren op hun eigen proces en de resultaten van anderen.

Duur

90 minuten

Doen van tevoren

- Maak een digitaal prikbord met Padlet over vloggen (optioneel).
- Print voor alle leerlingen een vlogplan (bijlage 1).

Stap 1: Vloggen

Leg uit dat jullie het vandaag gaan hebben over vloggen. Voordat ze zelf aan de slag gaan met het maken van hun eigen vlog, gaan ze eerst een boek lezen over het onderwerp. Lees nu een van de tipboeken voor aan de leerlingen of laat de leerlingen zelf een boek lezen over het onderwerp. Hou daarna naar aanleiding van dit boek een kringgesprek in de klas over vloggen. Mogelijke vragen zijn:

- Welke vloggers kennen jullie?
- Waar vloggen die mensen meestal over?
- Wat vinden jullie wel of niet leuk aan vlogs?
- Waar moet een goede vlog aan voldoen?
- Hebben jullie zelf wel eens een vlog gemaakt? Zo ja, waarom en waarover?
- Welke eigenschappen heeft een goede vlogger?

TIP! Maak op het Padlet prikbord *mindmaps* bij de vraag waar een goede vlog aan moet voldoen en welke eigenschappen een goede vlogger heeft. Deze ideeën komen mogelijk van pas bij stap 2! Ook kun je leerlingen een filmpje van hun favoriete vlogger op het prikbord laten plaatsen.

Wist je dat...

Vlog de afkorting is van video blog? Het is dus hetzelfde als een geschreven blogartikel, maar dan in videovorm!

Stap 2: Zelf een vlog maken

Leg uit dat de leerlingen in duo's een eigen vlog gaan maken. Het is belangrijk om een vlog goed voor te bereiden. Daarom gaan ze eerst een vlogplan maken. Hiervoor kun je het *werkblad vlogplan* gebruiken.

Spreek af wanneer de vlogs af moeten zijn. Je kunt ervoor kiezen om de leerlingen onder schooltijd te laten vloggen of als opdracht thuis. Kies je ervoor om de vlog onder schooltijd te laten maken? Breng dan de ouders van de leerlingen op de hoogte van het project en vraag toestemming voor het gebruik van hun smartphones. Spreek met de leerlingen ook een datum af wanneer ze hun smartphone mee naar school nemen.

TIP! Heb je op het Padlet prikbord *mindmaps* gemaakt? Stimuleer de leerlingen dan om hier nog eens naar te kijken voordat ze aan de slag gaan met het maken van hun vlog.

Stap 3: Vlogs bekijken

Laat de leerlingen hun vlog op het prikbord plaatsen en presenteren. Praat er met de klas over:

- Hoe is het maken van de vlog gegaan?
- Hebben ze problemen gehad? Zo ja, hoe hebben ze die opgelost?
- Zijn ze tevreden over het resultaat?
- Wat vindt de rest van de klas er goed aan? Zijn er ook dingen die beter kunnen?
- Welke vlog vonden de leerlingen het leukste? Welke verschillen zien ze?

Nepnieuws

Doel

Tijdens deze les maken leerlingen kennis met nepnieuws. Ze leren waarom het belangrijk is om nepnieuws te herkennen en waar je nepnieuws aan kunt herkennen.

Duur

60 minuten

Doen van tevoren

- Laat de leerlingen voorbeelden verzamelen van nepnieuws en die meenemen naar de klas.
- Maak zelf een lijst met gevaren van nepnieuws en tips om nepnieuws te herkennen

Stap 1: Nepnieuws

Leg uit dat jullie vandaag gaan praten over nepnieuws. Vraag aan de leerlingen ter introductie of ze weten wat nepnieuws is. Indien het niet uit de groep komt, kun je uitleggen dat er op het internet een heleboel berichten verschijnen die op echt nieuws lijken, maar het niet zijn. Dit noemen we nepnieuws. Of bekijk samen een filmpje over het onderwerp, zoals [dit filmpje](#).

Lees nu het boek *Nepper dan nepnieuws* voor aan de leerlingen, of laat de leerlingen het boek zelf lezen. Hou naar aanleiding van dit boek een kringgesprek over nepnieuws.

- Wie verspreid er in het boek nepnieuws?
- Waarom verspreid hij dit?
- Wat vinden de leerlingen daarvan?
- Is het verspreiden van nepnieuws hetzelfde als liegen? Waarom wel of niet?
- Zijn de leerlingen zelf wel eens in aanraking gekomen met nepnieuws? Hoe zijn ze hier mee omgegaan?

Stap 2: Nepnieuws herkennen

Leg uit dat het soms moeilijk is om nepnieuws te herkennen. Nepnieuws kan dan ook gevaarlijk zijn. Daar gaan de leerlingen vandaag in groepjes over praten.

- Verdeel de klas in groepjes van 4 of 5 leerlingen.
- Leg uit dat de leerlingen eerst met elkaar gaan bespreken wat de gevaren zijn van nepnieuws. Hierbij gaan ze kijken naar wat de gevaren zijn van de voorbeelden die ze hebben meegebracht. Samen moeten ze tenminste drie gevaren van nepnieuws opschrijven.
- Daarna bespreken ze hoe ze erachter zijn gekomen dat de voorbeelden die ze hebben meegenomen nep zijn. Samen moeten ze tenminste drie tips verzinnen om erachter te komen of nieuws echt of nep is.
- Bespreek als afsluiting klassikaal de tips van alle groepjes en maak op het digibord of prikbord een lijst met alle gevaren van nepnieuws en de tips om nepnieuws beter te herkennen.

Stap 3: Nepnieuws maken

Laat de leerlingen het thema verder ontdekken door zelf nepnieuws te maken. Dat kan door klassikaal [deze nepnieuws-game](#) van DROG te spelen op het digibord. Maar het is natuurlijk veel leuker om de leerlingen zelf creatief aan de slag te laten gaan. Laat ze zelf bepalen over welk onderwerp ze een bericht willen maken en in welke vorm ze dat gaan doen. Willen ze een stukje schrijven? Een foto bewerken? Of maken ze liever een filmpje?

TIP! Laat een aantal leerlingen hun nieuwsbericht presenteren. Bespreek met de klas hoe de leerling er voor heeft gezorgd dat het bericht echt lijkt. Je kunt er ook voor kiezen om een foto van de berichten op het prikbord te plaatsen.

Hoe ver ga jij voor de likes?

Doel

Tijdens deze les ervaren kinderen dat vlogs soms gevaarlijk zijn. Ze leren dat het niet erg is om 'nee' te zeggen.

Duur

25 minuten

Doen van tevoren

- Maak een digitaal prikbord met Padlet over challenges (optioneel). Hiervoor kun je ook het prikbord over vloggen uitbreiden, dat je hebt gemaakt voor lesonderdeel 1.
- Zoek een compilatie grappige filmpjes (optioneel).

Stap 1: Challenges

Leg uit dat jullie gaan praten over challenges. Lees het hoofdstuk 'De grootste challenge' (p. 82-85) of 'De allergrootste challenge' (p. 100-102) uit het boek *#groep8* voor. Hou naar aanleiding van dit hoofdstuk een gesprek over challenges. Wie hebben er wel eens gehoord van een challenge of iets gezien op YouTube? Hebben ze zelf wel eens een challenge uitgevoerd? Welke? Zet de challenges die ter sprake komen op het digitale prikbord.

TIP! Voer een eenvoudige challenge uit met de hele klas, zoals de 'Try not to laugh challenge'. Zet een compilatie grappige filmpjes aan en kijk welke leerlingen het volhouden om niet te lachen.

Stap 2: Gevaarlijke challenges

Het is belangrijk om leerlingen te waarschuwen voor de gevaren van challenges door hier met hun op een luchtige manier over te praten.

Leg uit dat challenges heel leuk kunnen zijn, maar dat ze soms ook uit de hand kunnen lopen. Kijk samen naar de challenges op het prikbord. Welke zijn volgens de leerlingen risicovol? En waarom? Geef ze tijd en ruimte om na te denken. Kleur de uitdagingen rood.

TIP! Zijn er kinderen in de klas die een gevaarlijk incidenten hebben meegemaakt of iemand kennen die is overleden door een gevaarlijke challenge? Laat ze hier dan over vertellen.

Verdieping: Groepsdruk

Kinderen zijn vaak erg gevoelig voor groepsdruk. Het is daarom belangrijk om hen te leren dat het niet erg is om 'nee' te zeggen. Praat met de kinderen over groepsdruk. Creëer een open sfeer, waarin leerlingen het gevoel hebben dat ze alles mogen zeggen.

- Hoe voelt het om ergens voor uitgedaagd te worden waar je eigenlijk geen zin hebt?
- Hoe gaan ze daarmee om?
- Hebben ze wel eens iets gedaan waar ze later spijt van hadden? Waarom?
- Wanneer vinden ze het moeilijk om nee te zeggen?
- Kunnen ze een situatie voorstellen waarin ze een challenge toch zouden doen, ook al weten ze dat het niet goed of gevaarlijk is. Bijvoorbeeld als beroemdheden of vrienden het doen?

Oefen met de leerlingen hoe je overtuigend 'nee' kunt zeggen. Leg uit dat het belangrijk is om stevig te staan, overtuigend 'nee!' te zeggen en uit te leggen waarom je nee zegt. Gaat de ander door? Zeg dan nog een keer duidelijk 'nee' en loop weg. Je kunt ervoor kiezen om de klas op te delen in kleine groepjes en ze samen in een toneelstukje te laten oefenen.

Bijlage 1 Vlogplan

→ Stap 1 Waar ga je over vertellen en waarom?

.....
.....

TIP! De truc is om te vertellen over iets wat goed bij je past. Weet je bijvoorbeeld alles over katten? Kun je misschien heel goed koken? Of versla je iedereen in die nieuwe game?

→ Stap 2 Wat ga je vertellen?

.....
.....
.....
.....
.....

TIP! Hou het kort! Lange vlogs worden snel saai.

→ Stap 3 Wie doet wat?

Wie gaat opnemen?

Wie vertelt?

→ Stap 4 Wat wil je laten zien en hoe ga je dat filmen?

.....
.....
.....
.....
.....

TIP! Film horizontaal. Anders krijg je een smal beeld en dat is niet zo mooi om naar te kijken.

→ Stap 5 Waar en wanneer ga je filmen?

.....
.....

TIP! Denk na over de achtergrond. Als je vlog bijvoorbeeld gaat over koken, dan zal een zwembad waarschijnlijk niet de beste achtergrond zijn.